

“ 85 % van mijn tijd spreek en rapporteer ik in het Frans ”

Romaneske sprak met...

OCMW-secretaris Tina Martens (promotie 1989)

Met deze reeks blikken we terug op de loopbaan van Leuvense romanisten. Laten we dus maar beginnen bij het begin.

Ik ben geboren op 11 november 1967, de dag van de Wapenstilstand. Voor mij is het echter veeleer de internationale dag van de rechten van de vrouw. Dat zegt al direct iets over mijn achtergrond. Ik kom uit een gezin met vier kinderen en heb als oudste meisje dikwijls de hete kolen uit het vuur moeten halen voor mijn broers en mijn zus.

We woonden in Wezembeek-Oppem waar ik al vanaf zes jaar vertrouwd was of moest zijn met het Frans. Zo herinner ik me nog dat ik in het eerste studiejaar al Franse gedichtjes moest leren. En dat mijn moeder naar aanleiding daarvan zei: ze kan amper beschaafd Nederlands – wij spraken dialect thuis – en ze moet al gedichtjes opdreunen: *ma chatte ronron n'est pas brave, elle a touché mon chien milou...*

Na de lagere school ging ik naar het Mater Dei lyceum in St.-Pieters-Woluwe. Ik koos er de Latijn-Griekse opleiding, daar wiskunde niet bepaald mijn sterkste kant bleek te zijn, vooral driehoeksmeting. Maar voor de rest verliep het vlekkeloos. Latijn-Griekse was een opleiding vol taalvakken: naast de 9 uur Latijn en de 5 uur Grieks, waren er ook 5 uur Frans, 4 uur Nederlands en 3 uur Engels. Daar kwam in het vijfde en zesde jaar nog 1 uur Duits bij. Dit was natuurlijk ten nadele van de meer wetenschappelijke vakken.

Is je nog iets bepaalds bijgebleven van de Franse lessen uit de humanioratijd?

Ik heb een aantal goede herinneringen aan de lessen Frans in het lyceum waar ik school liep. Meer bepaald een aantal boeken die wij gezamenlijk met de lerares in de klas lazen, boeken van onder andere Montherlant en Cesbron. Tijdens de vakanties volgde ik ook taalkampen: drie jaar Frans en twee jaar Engels; hier heb ik de beste herinneringen aan.

En toen werd het dus Romaanse filologie in Leuven? Waarom Romaanse en waarom Leuven?

Mijn vader was gemeentesecretaris in Wezembeek-Oppem; mijn broer en mijn jongere zus kozen Rechten en volgden beiden ook het Notariaat bij. Enkel mijn tien jaar

jongere broer koos Psychologie. De keuze van Romaanse filologie viel dus niet zo direct in de smaak.

Maar die keuze lag ook niet voor de hand in die zin dat ik – zonder te blozen – kan zeggen dat ik zeer goed de Latijnse taal beheerste evenals het Grieks. Veel leerkrachten waren er dan ook van overtuigd dat het Klassieke zou worden. Ik heb lang getwijfeld tussen Romaanse filologie (omdat ik er mij bewust van was dat er met Frans en Spaans meer te doen viel in deze moderne wereld) en... Psychiatrie. Dit is het niet geworden want ik zag er tegenop op minimum negen jaar te specialiseren. Bovendien wordt er gezegd dat je er na een tijd zelf eentje nodig hebt...

De keuze voor Leuven was het logische gevolg gezien het “katholieke” parcours aan scholen dat gevolgd werd. Bovendien heeft de universiteit van Leuven toch een zeer goede reputatie. Maar eigenlijk heb ik er niet echt bij stil gestaan.

Hoe kijk je nu terug op je opleiding?

Ik koos Spaans als tweede taal. Het leek me boeiend en bovendien wordt deze taal door veel meer mensen gesproken dan het Italiaans. Maar wat me vooral bijgebleven is, zijn de lessen Literatuur over de gedichten van Unamuno. Prachtig! Ik lees nog steeds in die bundel.

Het college Wereldliteratuur van professor Janssens – hoewel een kanjer van een vak en cursus – vond ik ook uiterst boeiend. Net zoals het vak Cultuur van Frankrijk – in de eerste kan denk ik – en de onvergetelijke lessen Algemene Linguïstiek van professor Vanden Eynde, met zijn term “complementaire distributie”. Dit kan ik nog steeds op allerlei situaties toepassen!

Tenslotte bewaar ik goede herinneringen aan de lessen van de toenmalige professor Mertens en aan het college Vergelijkende Linguïstiek, een keuzevak in de licenties. Mijn keuze voor de eindverhandeling werd dan ook: “*Étude comparative : le préposé a ...*” bij professor Lamiroy.

Volgde je ook de aggregatie?

Van bij het begin van mijn universitaire studies wist ik al dat ik niet echt wou lesgeven. Maar onder druk van thuis – mijn moeder is regentes – heb ik toch de aggregatie gekozen. Hoewel ik slaagde, bevestigde de stage mijn vermoeden dat ik niet echt gemaakt was om les te geven; leerlingen zijn genadeloos en maken misbruik van de onervarenheid van de leerkracht. Bovendien waren het klassen van bijna 30, vaak ongemotiveerde leerlingen. Frans is niet direct hun eerste bezorgdheid op die leeftijd.

Ik heb mij echter ook bijgeschoold in het Spaans. Ondanks de vele uren in de Romaanse kwam ik aan het Centrum voor Levende Talen Leuven in het vierde jaar terecht. Zo kon ik mij concreet oefenen. Die 2 jaar in het CLT zijn me trouwens goed van pas gekomen, daar ik tijdens de tweede licentie gedurende 6 maand Spaans aan volwassenen heb gegeven in het Cultureel Centrum in Overijse. Een zeer leerrijke ervaring: deze mensen zijn meer gemotiveerd dan tieners.

En hoe verliep je studentenleven?

Het studentenleven is natuurlijk een leuke tijd als je erop terugblijkt. Je onthoudt immers veelal de leuke momenten. Toch heb ik het ook vaak moeilijk gehad, daar het als

spoorstudent niet gemakkelijk is om contact te leggen. Er waren veel groepjes en kliekjes in het jaar, wat een spontane contactname verhinderde. Dat is spijtig want elkaar echt leren kennen doe je niet, terwijl je toch dikwijls verstoeld staat van wat er achter iemands “façade” steekt.

Maar het echte studentenleven is voor mij pas begonnen in de tweede kandidatuur, daar ik in eerste kan al mijn energie nodig had om te slagen.

Hoe ging dat als spoorstudent? Als je gebonden bent aan de laatste bus of trein naar Brussel, legt dat toch wel een flinke rem op je uitgaansleven ...

Gelukkig kon ik vanaf de tweede kan over een wagen beschikken, dus wat dat betreft vormde het vervoer geen beletsel. Op quasi alle fuiven van Romaanse was ik aanwezig en heb er veel plezier gemaakt. Ik was ook lid van een studentenclub voor studenten uit het Brusselse: kSC Bezem Brussel, waar ik trouwens nog steeds lid van ben. Daar werden rollings georganiseerd, kerstfeestjes, cantussen, ...

Rollings?

Een rolling is een rondgang in een aantal clubhuizen-café's van andere studentenclubs, een soort rondgaande cantus dus. In elk geval, ik had een goed studenteleven, al heeft het op en af gaan met de auto en bus heeft veel energie gevraagd. Maar ja, voor ouders met drie kinderen studierend aan de universiteit zal er wel niet veel anders op gezeten hebben.

Je keuze voor Romaanse was er een uit “pure interesse”. Welke was de eindbalans toen je afstudeerde? Tevredenheid of onvoldaanheid?

Ik was tevreden toen ik afstudeerde, maar op het einde – in de tweede licentie – begon het wel wat tegen te steken. Ik had slechts zes uur college en de thesis af te werken.

En hoe evalueer je anno 2002 de relevantie van je opleiding tot romanist? Had je achteraf bekeken niet liever een andere richting gekozen?

Gezien de omgeving waar ik werk, heeft de opleiding zeker zijn relevantie gehad. Ik heb dus geen spijt van mijn keuze.

“Tout est donc pour le mieux dans la meilleure des romanes ?”

Niet helemaal, denk ik. Waarom voorziet men vanaf de eerste licentie geen keuzemogelijkheid? Tussen bijvoorbeeld een richting onderwijs en een richting privé/publieke sector, met de mogelijkheid tot het inbouwen van bijvoorbeeld twee keuzevakken (60 uren Grondwet en 60 Administratief recht of Marketing of...). Als je 120 uren Recht gevolgd hebt, kan je met een universitair diploma deel nemen aan alle openbare examens van de Staat en de publieke sector.

Bovendien meen ik dat er een charme-offensief gevoerd dient te worden naar de privé-sector toe om de waarde van het diploma Romaanse filologie bij te spijkeren en de moeilijkheidsgraad ervan bekend te maken. Romaanse filologie is net zoals andere universitaire diploma's een basisvorming, die toegang geeft tot een gamma van functies en beroepen gaande van de commerciële tot de sociale sector.

In juni 1989 studeerde je af. En toen?

Na de Romaanse ben ik gaan werken in de privé sector als commercieel bediende. Dit werk behelsde naast marketingactiviteiten (direct mailing, telefonische prospectie) ook het opvolgen per telefoon van gemaakte offertes. Maar ik schreef mij ook onmiddellijk in voor de kandidatuur Rechten aan de Faculté St. Louis te Brussel, in het Frans dus. Ik heb die kandidatuur als werkstudent met glans beëindigd maar ben er daarna mee gestopt. Dit lag mij niet, het was te theoretisch.

Na zes jaar privé-sector kwam ik tot de conclusie dat ik wel veel geld verdiende, maar geen tijd had om het op te doen. Ik kwam uitgeput thuis en had slechts twintig dagen verlof per jaar ... Bovendien was ik inmiddels getrouwd en kwam de gedachte van gezinsuitbreiding op. Daarom solliciteerde ik september 1995 naar de functie van bestuurssecretaris algemene zaken – secretariaat in het gemeentebestuur van Evere. Na een selectieproef kwam ik er als beste uit; later heb ik vernomen dat mijn quasi perfecte kennis van het Frans de doorslag gegeven had! De job beviel mij, het kwam neer op organisatie, opzoeken, leidinggeven, heel boeiend allemaal. Ik begreep echter dat als ik deze job wenste te houden en ooit wou lukken in het aanwervingsexamen, ik mij moest toelagen op administratief recht. Mijn oog viel aldus op de opleiding “Bestuurswetenschappen” aan de VUB. Dankzij mijn diploma van kandidaat in de Rechten kon ik direct beginnen in de eerste licentie. En in 1998, na drie jaar avonduniversiteit, slaagde ik voor deze opleiding.

Ondertussen was ik in Evere benoemd en bevorderd tot adjunct adviseur op de personeelsdienst. In die functie had ik de leiding over 14 personen. Ik beheerde enkel nog de speciale dossiers zoals syndicale onderhandeling, personeelsbrochure, het organiseren van de onthaaldag voor nieuwe personeelsleden. En verder moest de dienst natuurlijk goed draaien.

Je sprak net van “benoeming”. Wie beslist daarover? En moet die benoeming ook bekrachtigd worden door een of ander ministerie zoals dat in het onderwijs gebeurt?

Een benoeming is een eenzijdige administratieve rechtshandeling, die meestal uitgaat van de Raad: op het niveau van de gemeente de Gemeenteraad en op het niveau van het OCMW de OCMW-Raad. Dit gebeurt als je lukt in een proef die in Evere uit drie delen bestaat: een kritische commentaar en samenvatting van een tekst, een theoretische kennisproef (grondwet en administratief recht en OCMW-wet) en een mondeling examen. Soms ook nog een psychotechnische proef. De gemeente en zeker het OCMW is een ondergeschikt bestuur. Dit wil zeggen dat alle beslissingen van een OCMW gecontroleerd worden, ten eerste door de gemeente (omwille van financiële belangen: de gemeente moet namelijk het “gat” in de rekening van zijn OCMW dekken) en ten tweede door de gouverneur van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk gewest, dienst toezicht. In Vlaanderen is dat de gouverneur van de Provincie. Er is dus ook een bekrachtiging zoals in het onderwijs.

Terzijde nog dit: om benoemd te worden als ambtenaar in een lokaal bestuur in het Brusselse dient een brevet gehaald te worden van voldoende kennis van de Franse taal (of van de Nederlandse taal voor Franstaligen). Hier kwam dus mijn kennis van het Frans zeker goed van pas.

Welke is de taakomschrijving van een OCMW-secretaris, je huidige functie? En is daarvoor in een gemeente als Evere een uitstekende kennis van het Frans een *conditio sine qua non*?

Toen in 2000 de plaats van secretaris van het OCMW in Evere vacant werd, was dat een unieke kans, daar ik mij voorgenomen had om niet meer van werk te veranderen. Om op dit niveau benoemd te worden als leidend ambtenaar, dien je te slagen in een examen aan het Selor m.b.t de grondige kennis van het Frans. Ik slaagde en kwam als eerste uit het examen.

Op dit ogenblik heb ik de leiding over een 150 personeelsleden, waaronder een rusthuis met 89 bejaarden. Het is een boeiende job met veel verantwoordelijkheden, vrijheid zich te organiseren en veel afwisselende dossiers. Geen enkele dag is dezelfde. Er moeten natuurlijk ook veel personeelsproblemen opgelost worden: conflicten, vervangingen, aanwervingen, nieuwe procedures en methodes invoeren in diensten, veranderingen doorvoeren (vorming, evaluatie ...). Bovendien dien ik elke vergadering van de OCMW-Raad bij te wonen evenals het Vast Bureau (dagelijks bestuur), maar zonder stemrecht. Maar er zijn ook aangelegenheden van een heel andere aard: informaticadossiers, technische werfopvolging enzovoort.

Er is veel contact met mensen. Dat zijn niet alleen de eigen personeelsleden want een OCMW-secretaris heeft ook een representatieve functie: als eerste en leidend ambtenaar dienen er veel vergaderingen bijgewoond te worden, zowel op gewestelijk niveau – met de bevoegde ministers voor de OCMW's – als op de gemeentelijke en inter-OCMW-niveau's. In elk geval, 85% van mijn tijd spreek ik en rapporteer ik in 't Frans: Evere zelf telt ongeveer 11% Nederlandstaligen en bij het personeel is de verhouding 35% Nederlandstaligen, het restant Franstalig.

Het is dus meer dan een simpele administratieve job en dat geldt trouwens voor het merendeel van de jobs binnen een OCMW. Wat veel van de personeelsleden motiveert, is dat ze de mogelijkheid hebben om direct of indirect mee te helpen aan personen in nood. De uitdaging ligt in het zoeken en vinden van oplossingen.

België scoort hoog qua “bureaucratisme” en de kloof tussen kansarmen en kansrijken neemt nog toe. Moet je dan niet een hoge frustratiegrens hebben om in een OCMW aan probleemoplossing te werken? Of is Evere een rijke gemeente waar de budgettaire middelen ruim voldoen?

Evere is niet zo'n rijke gemeente: wij hangen tussen de rijkste en de armste gemeentes van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Maar de financiële balans is aan het overhellen naar een negatieve. Dat komt doordat de gemeente de laatste jaren grote inspanningen heeft geleverd met betrekking tot de stadsrenovatie, uitbreiding van het gemeentehuis, renovatie van het oude gebouw, verhoging van het personeelskader van het OCMW en uitbreiding van het bestaande rusthuis. Het is inderdaad wel eens frustrerend als je uit een overlegcomité met de gemeente komt en voor de zoveelste keer te horen hebt gekregen dat de gemeentelijke dotatie – de tussenkomst van de gemeente in het OCMW budget – te hoog is en dat er bespaard moet worden. Dan komt het erop aan om creatief te zijn en te snoeien in functioneringskosten – telefooncommunicaties beperken, aankopen via federaal aankoopagentschap in plaats van rechtstreeks bij een leverancier enzovoort – en op zoek te gaan naar subsidies.

Ik moet ook zeggen dat Minister Vande Lanotte, bevoegd voor de OCMW-materie op federaal niveau, oog heeft voor de noden van van de OCMW's en hun personeel. Er is

een wet op til die voor het eerst in de geschiedenis van de OCMW's spreekt van een personeelsnormering en een subsidie per dossier bestaansminimum dat behandeld wordt om bijkomend personeel aan te werven.

Maar dit wil ik toch wel even benadrukken: het OCMW is meer dan een Mister Cash alleen. Wij hebben verschillende diensten gaande van een rusthuis, een grote schuldbemiddelingsdienst, levering van maaltijden aan huis, hulp in het huishouden, begeleiding bij het zoeken van werk, tot een juridische dienst die ter beschikking staat van de bevolking, alfabetiseringscursussen, hulp bij het verkrijgen van sociale woningen... Dat is toch heel wat ruimer dan alleen geconfronteerd te worden met kansarmen.

Trouwens, meer en meer mensen van de doorsnee middenklasse doen beroep op het OCMW met name voor de schuldbemiddeling en -begeleiding. Dit is iets dat zeer veel mensen aanbelangt. Gezinnen met een gemiddeld inkomen van 120.000 BF netto per maand geven te veel uit door zich onder andere te laten "verleiden" tot aankoop op krediet of per post. Bovendien stijgt de levensduurte en zijn mensen qua levensstandaard veel gewend geworden. Maar sommigen kunnen ook gewoon een huur niet meer betalen of zijn achter met de betalingen van gas, water en electriciteit. In elk geval, op een bepaald moment loopt het mis met hun rekening. Het OCMW helpt ze dan bij het spreiden van de betalingen aan de schuldenaars en leert ze opnieuw een budget te beheren.

Dus wat die frustratiegrens betreft: de gedrevenheid van het personeel dat hier werkt houdt goed stand. Er zijn spijtig genoeg altijd mensen die door omstandigheden voor de rest van hun leven klant blijven van het OCMW. Maar elke persoon die geholpen wordt om opnieuw aan het maatschappelijk leven deel te nemen is een beloning op zich. Daar komt nog bij dat werken in de publieke sector zo zijn voordelen biedt: glijdend uurrooster, vrij veel vakantie, recuperatie van overuren (behalve voor mijn functie), op tijd het salaris uitbetaald krijgen, mogelijkheid tot continue vorming... Tenslotte speelt ook mee dat mensen die initiatief nemen met open armen ontvangen worden. En dat men in mijn sector in contact komt met een breed spectrum van beroepsprofielen. Zo zoeken wij mensen met allerlei opleidingen: naast sociaal assistenten ook verplegers, verzorgenden, boekhouders, informatici...

Voor jou staat elf november in de eerste plaats voor de internationale dag van de rechten van de vrouw, zei je bij de aanvang van dit gesprek. Heeft die stellingname iets te maken met je werk als OCMW-secretaris?

Zeer zeker! Door mijn beroep word ik meer dan normaal geconfronteerd met de achterstelling van vrouwen. Bij een echtscheiding bijvoorbeeld is het veelal de vrouw die het slachtoffer of beter de zwakkere partij is. Zij blijft alleen achter met de kinderen, de ex-partner betaalt dikwijls de verschuldigde alimentatie niet of hij is niet in orde met de kinderbijslag. Dat heeft natuurlijk implicaties op haar financiële situatie. Bovendien verdienen vrouwen nog steeds minder dan mannen, behalve dan in de publieke sector.

Aangezien Evere een stedelijk milieu is, heb je er ook vaak met een lagere scholingsgraad te maken. Veel vrouwen uit die bevolkingsgroep worden nog steeds mishandeld. Zij hebben weliswaar meer en meer de moed om deze situatie te doorbreken, maar met je hele hebben en houden in een opvangcentrum terecht komen, is hoe dan ook ver van ideaal.

Daarnaast dienen die vrouwen sociaal begeleid te worden. Dat betekent onder andere

psychologische ondersteuning, schuldbemiddeling of nog alfabetisering en integratie in de maatschappij voor vrouwen van vreemde oorsprong die door hun partners thuis gehouden worden. Dergelijke stappen zijn onontbeerlijk vooraleer zij professioneel kunnen integreren.

Maar uiteindelijk en pijnlijk genoeg zijn de kinderen het grote slachtoffer van zulke situaties en moeten wij dus ook hun “rechten” en belangen in acht nemen.

Nu we het toch over “rechten van de vrouw” hebben, hoe wens je bij formele aangelegenheden ambtshalve aangesproken te worden: *Madame le secrétaire* of *Madame la secrétaire du CPAS*?

Madame le Secrétaire. Omwille van het onderscheid tussen een “eerste ambtenaar van een openbare dienst” en een “(kantoor)secretaresse” (*la secrétaire*). Want veel mensen verwarren die twee begrippen met elkaar.

Onder de negentien OCMW-secretarissen heb ik een zestal vrouwelijke collega's. Ook zij laten zich aanspreken met *Madame le Secrétaire*. Maar een aantal vrouwelijke schepenen kiezen bewust voor *Madame l'Échevine*. De ministers waar ik op gewestelijk niveau mee te maken heb zijn beiden mannen, met name de Heren Van Hengel (nl) en Thomas (fr). Maar het is een klein wereldje in Brussel. Een keer per maand komen de secretarissen van de negentien OCMW's samen met de negentien voorzitters. Tussen die negentien zitten er een aantal regionaal verkozenen van het Brussels parlement; de contacten zijn dus zeer nauw. Een van de ministers woont te Evere en als je hem op straat tegenkomt, dan krijg je naar Brusselse gewoonte drie kussen. Daar bedoel ik mee, de afstand is klein en het zijn ook maar gewone mensen. Na een tijdje ken je elkaar van nabij. De Franstaligen zijn trouwens ook lossier in de omgang, bijvoorbeeld qua kledij. Een OCMW-voorzitter die ook in het Brussels parlement zetelt en dus een equivalent is van een volksvertegenwoordiger draagt bijvoorbeeld gewone jeans op vergaderingen. Ook de contacten zijn snel informeel: En dan is er geen sprake meer van *Monsieur le Ministre*, *Monsieur* of *Madame le Secrétaire*. Dan wordt er met de voornaam gesproken en getoeyerd.

Dit gezegd zijnde, *Madame le Secrétaire* kan u geruststellen. Ik ben geen fanatieke feministe. Wat ik bereikt heb, had nooit gekund zonder de steun van mijn man. Hij is mijn rustpunt en evenwicht.

Oef!